

לא על הלחם לבדו יחיה האדם מורנו הרב יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א דברי אגדה שבת הגדול תשע"ז

מתאים לדור שלנו, אבל אני מרגיש שכדאי אפילו רק לשמוע איך התנהגו אנשים של צורה בדורות קודמים.

סיפר מורנו הגה"צ רבי יוסף ציינורט זצ"ל שראה איגרת שכתב הגבאי של האדמו"ר מחב"ד שנשלח מרוסיה לבדוק האם האדמו"ר יכול להגיע לאמריקה, וכתב שם שהוא לא ממליץ לרבו להגיע כיון שאמריקה היא ארץ מוגשמת ובעיניו ראה שאנשים אוכלים בימות השבוע בשר ודגים ממש. והמדובר היה בתקופה שלפני מאה שנים.

כאשר הייתי אברך צעיר לא היה מושג בכלל שאברך בן תורה יאכל במסעדה, לא רק מחמת ההוצאה אלא עצם האכילה מחוץ לבית במקום ציבורי נושאת עמה אופי של בילוי, שאינו מתאים לאורה חיים של אברך בן עליה. ולכן גם גורמי הכשרות המהדרין נמנעו מלתת הכשרים למקומות כאלו גם לרבות שהאוכלים במקומות אלו לא דרשו רמת כשרות מהודרת ביותר.

ישנם שתי אפשרויות לחיות את החיים ויש אפשרות של לעבור את החיים, ויש אפשרות של כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה. המעניין בעורה של החיים שהקב"ה נתן לנו היא שאת הטבע רואים אבל את הרוחניות לא רואים, מי שזוכה יכול הרגיש. אבל לראות לא רואים ורק יחידי סגולה לפי עוצם מדרגתם. ובעורה כזו של עולם אנו חיים ולכן לצערנו רבים הם רחוקים כיון שהם מאמינים רק למה שהם רואים ולמה שהם יכולים לחוש ולמשש.

רק מי שגדל עם מסורת ברורה או שזכה להתקרב מרחוק יודע באמת מה באמת צורת החיים הרצויה והיותר נעלית. וכאן יש לשים דגש ברור באחד הנקודות המשמעותיות בדור אחרון שלנו, ב"ה זכינו שעולם התורה גדל לאין שיעור בלעה"ר כן ירבה וכן יפרוץ, ומאידך ישנם כאלו שלמדו בישיבות ואח"כ לצורך מחייתם יוצאים לפרנסתם. בראשונה יש לדעת שאין הם הופכים להיות ח"ו לדחויים הם חלק בלתי נפרד מתוך כלל ישראל והציבור החרדי, אבל זאת בתנאי קודם למעשה שהם אכן דואגים להשתייך לעולם זה.

הריבוי הגדול וקיבוץ הגליות בפרט בעיה"ק ירושלים ועמו ירידת הדורות הביאו לארץ הקדש במהירות רבה מידי את התרבות של אמריקה על

כתוב בפרשת עקב "לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", מבאר רבי חיים ויטאל שהמזון לאדם מתחלק בין מה שהגוף צריך לבין מה שהנשמה צריכה, והיינו שכמו שהגוף זקוק לאוכל כדי לחיות כך גם הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל גם זקוקה למזון, והמזון שלה הוא מזון רוחני. כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם, זהו מאכלה וממנו היא שבעה.

ובדרשות הגר"י חבר מבאר כעין זה ממש ושזהו עניין אכילת המן של דוד יוצאי מצרים שהוא מזון רוחני שירד מן השמים והתאים לאנשי דוד דעה דוד מקבלי התורה שבתחילת התהוות עם ישראל סיפק להם הקב"ה מן בדקא שיהיה זה מאכל שיזין את הנשמה שלהם.

וזהו עומק עניין אכילת המצה שהיא מכונה בזוה"ק מאכל דאסוותא דהיינו מאכל של רפואה, וזהו לכאורה כנגד המושכל הראשון שמצה היא המאכל הפחות ביותר ואילו חמץ הוא מאכל משובח, אלא שמאכלה של המצה בא להזין את הנשמה וזהו עיקר תכליתה, וכבר עמד בזה הרמח"ל.

ומסופר על הדברי מלכיאל שהיה למשפחתו זיכיון למכור תרופות ובפסח מחשש חמץ השתמש עם קמח מצה והגויים היו מבקשים כל השנה את התרופות שרקח להם בפסח ואמרו שהיה מועיל יותר מכל התרופות של השנה.

והנה אנו מוצאים בגמ' ע"ז דף ס"ח שמאכל שנפסל ממאכל אדם אינו נחשב אוכל ולמדים זאת מנבילה שאינה ראויה לגר, דהיינו אם הנבילה אינה ראויה לאכילת אדם אין שם אוכל עליה. ובכל עניין המושג של נבילה, מצינו ברמב"ן פרשת האזינו עה"פ עם נבל ולא חכם שנבל הוא מלשון נופל וכשם שהבהמה כשהיא מתה היא נופלת ולכן נקראת נבילה מלשון נפילה, כך גם אדם שהוא נבל היינו אדם שנופל ממדרגתו.

והיינו שכל מאכל בא להזין את הגוף ועל ידו ניוזנת גם הנשמה, אך מאכל פגום שירד ממדרגתו כל כך אין לו את האפשרות להזין את גם את הגוף.

המושג של אכילה נכונה נמצא היום בראש מעיינותיהם של ראשי מערכת הבריאות, אבל ישנה אכילה נכונה של התורה ושל חז"ל, והשאלה היא למה אוכלים ומה אוכלים, אולי זה ישמע לא

כל המשתמע מכך. בן תורה ומי שרוצה להיות שייך לעולם זה יש לו כללים משלו.

וכאן המקום לחדר נקודה חשובה לפני כמה חודשים דיברתי בסיום מסכת של ישיבת ערב שמורכבת מאברכים הלומדים עם בעלי בתים, ובתוך הדברים אמרתי שהדרגה היותר גדולה היא מי שזכה שתורתו אומנתו, הדברים הוקלטו ופנה אלי אחד מתושבי השכונה היקרים מאוד ששמע את ההקלטה ואמר לי שהוא לא מוכן לחיות בתפיסה שהוא חי "בדיעבד". הסברתי לו באריכות שגם במקום אחר כגון בבית חולים ישנם אנשי צוות רבים אבל אין חולק שראש המחלקה הוא החשוב ביותר, כך הוא מרגיש וכך גם כל הצוות שעמו, הרופא הבכיר מסתכל על האנשים שבסביבתו לא כעל אנשים של "דיעבד" אבל בלי ספק הוא מסתכל על עצמו כעל אדם "לכתחילה", וכך גם הסובבים אותו רואים בו דוגמא להצלחה.

כך גם בעולמה של תורה כל אחד הוא רצוי ואהוב ונחמד אבל בלי ספק שיש מדרגות ומי שזכה שעמלו בתורה הרי הוא מובחר יותר וחשוב יותר, ובפרט אם הניח עול חשבונות הרבים ולומד מתוך הדחק, הוא הכתר והנזר של כל הבריאה כולה, אדם כזה בודאי יכול להרגיש שהוא "לכתחילה". ויש בזה דרגות שונות וגבוה מעל גבוה. חברו שיעצא לעמלו אינו מתנתק מהציבור אדרבה הוא חלק ממנו והוא חלק מצורת עם ישראל, והוא לא צריך להרגיש כעוס כאשר מבקשים ממנו תרומה לכולל או לישיבה אלא אדרבה להרגיש זכות שאם הוא לא לומד בכל שעות היום הוא זוכה שיכול להחזיק תורה באופן המועיל.

יש סיפור מרטיט ביותר שאומת איש מפי איש, בעיר מינסק לא היתה ישיבה ואחד הת"ח שבעיר בשם הרב צימבליסט זצ"ל אסף בחורים לבית כנסת ללמוד אותם תורה. לימים ראה שישנם שני בחורים שהם מעל לרמה הרגילה של שאר הבחורים ורצה לשלוח אותם ללמוד בסלבודקה, אלא שההוצאות לשלוח אותם וכו' לא היו בנמצא כיון שהמשפחות היו מעוטי יכולת. הוא פנה לאחד מסוחרי העיר יהודי בשם אוקסנבורג שהיה קצב, שיתן מכספו למצוה זו, הנ"ל אמר לרב צימבליסט שהוא אסף כמות נכבדה של מעות וכיון שהוא לא זכה שיכול ללמוד הוא הכין אותם כדי לעזור לבחורים שילמדו ונתן לו נתינה מאוד מכובדת. ועם המעות האלו יכלו לשלוח את שני הבחורים ללמוד בישיבת סלבודקה. לאחר שנים רבות הגיע בן ישיבה

מארה"ב והיה בתל אביב ברחוב אלנבי ורצה לקנות כוס סודה, הוא ניגש לקיוסק קטן והמוכר שאלו מאין הוא בא ובנ"ל סיפר ל שהוא לומד בארה"ב בישיבת ליקווד והנ"ל דרש וחקר מי עומד בראשות הישיבה וכו', וכשמע את שמו של הגאון רבי אהרון קוטלר פרץ בהתרגשות ואמר שלא ידע שאהרון קוטלר הפך לראש ישיבה, ואז סיפר אותו בעל קיוסק שהוא היה זה שבמינסק עסק לפרנסתו בקצבות ושנתן מכספו ששני נערים ילכו ללמוד בישיבה, ונקב בשמותם של הבחורים אהרון קוטלר ויעקב קמינצקי, בני הגאון רבי יעקב קמינצקי מאשרים את הסיפור וששמעו זאת מאביהם זצ"ל.

כדי להיות שייך להיות הלכתחילה באמת צריך להתנהג כלכתחילה, וזה משנה את כל צורת החיים בין במשך הזמן ובין בששי ובשבת ובבין הזמנים, הן בחור והן אברך צעיר והן אברך מבוגר. והן לאדם שקובע עיתים לתורה. העולם מאוד מבלבל אבל מי שזכה יודע להבחין בין תכלת לקלא לבן, בכל נקודה בחיים דרושה הבחנה, וזהו הדעת שניתנה לאדם, כאשר יש מסורת ברורה אזי הנסיונות בחלק הזה קטנים יותר.

אמת נכון הדבר שישנה ירידת הדורות, פעם לא היו צריכים גמרות עם ביאור, פעם בחור יכל בקלות ללמוד מסילת ישירים בסדר מוסר, היום ספר זה מיועד בעיקרו לאברכים רציניים, ובחורים נתפסים לספרי מחשבה אחרים שגורמים להם רוממות, כמדומה שהיום פשוט יותר ויותר למחנכים שלא שייך ללמוד עם בחורים בשיעור ב' סי' רנ"ג העוסק בהלכות שהיה וחזרה כאשר לדעת את הסעיף הראשון צריכים לשלוט היטיב בהלכות שהייה חזרה והטמנה ואמירה לעכו"ם.

אבל בלי ספק שככל שבחור ואברך ירגיש קשור ומחובר לסדר הדורות ולגדולי הדורות הוא ירגיש שייך יותר למה שהוא עושה, התורה היא אמת והיא לא משתנה, לא בארץ ולא בחוץ לארץ, אבל בלי ספק שיש שינוי באורח החיים של דורנו. שינוי שהחל לפני שנים באמריקה, שינוי שצריכים בחכמה ובתבונה לשמר אותו שלא יהפוך אותנו לעם ריקה,

את זה אנו הולכים לספר בליל הסדר ולהעביר לילדים ולנכדים, מה ששמענו וראינו מהורינו ומרבותינו מה חובת האדם בעולמו ומאין הוא בא ולאן הוא הולך. מה העיקר ומה הטפל ולראות שאנו המשך ישיר לעם ישראל שיעצא מגלות מצרים וזכה להיות מקבל התורה ולהוריסה לנו עד עולם.